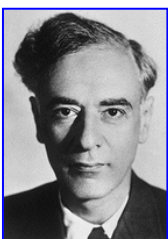

Zaujímavý rok 2018 a podnetné jubileá

Upozorňujem, že v roku 2018 budú mať okružle výročia narodenia alebo úmrtia (deliteľné piatimi) mnohé významné osobnosti kultúrneho života v minulosti. Uvádzam aspoň niekoľko mien: B. Pascal (1623–1662), I. Newton (1643–1727), L. Euler (1707–1783), B. Bolzano (1781–1848), A. Nobel (1833–1896), G. Frege (1848–1925), M. Planck (1858–1947), O. Březina (1868–1929), W. Saroyan (1908–1981), K. Čapek (1890–1938), K. Gödel (1906–1978). Zvlášť pripomínam tých, ktorí majú v tomto roku dvojnásobné výročia (narodenia i úmrtia), uvedením ich podobeniek a niektorých myšlienok, ktorými zanechali podnetný odkaz aj pre 21. storočie.

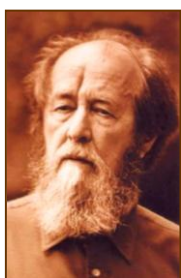
Mikuláš KOPERNÍK (19.2.1473 – 24.5.1543) po štúdiách práva, medicíny, matematiky i astronómie v Poľsku a v Taliansku získal doktorskú hodnosť vo Ferrare. Svedomité vypracovanie heliocentrických predstáv je vykonané v diele *De revolutionibus orbium coelestium* (*O pohybe sfér nebeských*; 1543). Správne tvrdil, že Zem sa otáča okolo svojej osi, Mesiac obieha okolo Zeme a Zem spolu s ostatnými planétami obieha okolo Slnka. Podcenil však pomer veľkostí a vzdialeností v slnečnej sústave. *Zatiaľ čo chceme prebádať oblasti najvyššie, dajme pozor, aby sme netrpeli neznalosťou vecí nám najbližších a aby sme, v dôsledku tejto chyby neprisudzovali nebu to, čo patrí Zemi... Úlohou všetkých vied je vzdialovať človeka od zla, usmerňovať jeho myseľ k väčšej dokonalosti.*

Lev Davidovič LANDAU (22.1.1908 – 1.4.1968) ruský fyzik, sa stal profesorom moskovskej univerzity (1943) a členom AV ZSSR (1946). Skúmal teóriu pevných látok. Vysvetlil vlastnosti tekutého hélia a vypracoval celú teóriu supratekutosti. Za priekopnícke teórie v oblasti nízkych teplôt získal Nobelovu cenu (1962). Po autonehode (1961) utrpel ťažké zranenia, bol niekoľkokrát v stave klinickej smrti. *Metóda je dôležitejšia ako objav, lebo správna metóda výskumu vedie k novým, ešte cennejším objavom... Najlepším sudcom každej teórie je pokus... Existenciu mysliacich strojov možno vysvetliť iba existenciou ľudí, ktorí nevedia myslieť. Je úplne zrejme: stroje nemôžu dokázať iba jedno – myslieť.*

Richard Philips FEYNMAN (11.5.1918 – 15.2.1988) narodil sa v New Yorku (USA) ako syn bieloruského prisťahovalca. Vyštudoval MTI i univerzitu v Princetone. Pracoval na projekte atómovej bomby v Los Alamos (1943–45), prednášal na Cornelovej univerzite a Kalifornskom technologickom inštitúte v Pasadene. Jeho *Prednášky o fyzike* (1966) sa stali „fyzikou s ľudskou tvárou“. Vedecky pracoval v oblasti kvantovej teórie poľa, fyziky elementárnych častíc a teórie gravitácie. Za vypracovanie základných princípov kvantovej elektrodynamiky získal spolu s Tomonagom a Schwingerom Nobelovu cenu (1965). *Princíp oddelovania pravdy od nepravdy pomocou experimentu a nazbieraná suma vedomostí, ktorá je konzistentná s týmto princípom – to je veda.*

Alexander SOLŽENICYN (11.12.1918 – 3.8.2008) získal Nobelovu cenu za literatúru (1970), za autentickú silu, s ktorou pokračoval v tradíciách ruskej literatúry. Napísal: *Jeden deň Ivana Denisoviča, Matrjonin dvor, Rakovina, V prvom kruhu, Súostrovie GULAG, Rozdelený svet, Východ a západ Ako by sme mali usporiadať Rusko, Červené koleso, Rusko v troskách, Dvesto rokov spolu*. Stal sa svedomím celého Ruska, nenechal si zapchať ústa žiadnou cenzúrou. *Každý, kto raz vyhlásil násilie za svoju metódu, nevyhnutne si musí zvoliť lož za svoj princíp... Ak neobrodíme svoje svedomie, nezachráni nás nijaká ekonomika... Záznaky sa nezosielať tým, ktorí sa im zo všetkých síl neponáhľajú v ústrety.*

Systematické spomienky sú aj na to, aby nám ukazovali správny smer a pomáhali nám vykročiť s odhodlaním vpred – do neistej budúcnosti, ktorej základom je spoznaná minulosť. (dmj)